

ЗМІСТОТВІРНА ФУНКЦІЯ ЦИТАТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕТИЧНІЙ МОВІ

У контексті теоретичного обґрунтування та побудови практично-аналітичної моделі функціональності цитат, зафіксованих у сучасній українській поетичній мові, охарактеризовано й проілюстровано змістотвірну функцію цитатних висловлень у її персуазивно-підтверджувальному та заперечному виявах.

Ключові слова: цитата, змістотвірна функція цитати, персуазивна (підтверджувальна) функція цитати, заперечна функція цитати.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень проблеми. Незважаючи на активізацію уваги до феномена цитатності, питань, відкритих для поглибленого вивчення в цій царині, досі залишається багато. Один із найменш опрацьованих в українській лінгвістиці функціональний аспект уживання цитатних висловлень у текстах різних жанрів і стилів, зокрема й у текстах художніх, поетичних.

Систематизація сформульованих на сьогодні теоретико-практичних позицій щодо функціонального навантаження цитати у мові та в тексті (Ю. М. Лотман, І. В. Арнольд, Н. О. Фатєєва, Н. А. Кузьміна, К. О. Козицька, Г. І. Лушникова, Н. В. Петрова, Г. В. Денисова) й екстраполяція відповідних положень на конкретний мовно-поетичний матеріал забезпечує методологічну основу для вибудовування лінгвістичної моделі функціонування цитат в українському художньому дискурсі і дає підстави стверджувати, що до основних функцій цитат у поетичній мові належать *метатекстова* (розуміння контекстної семантики і прагматики цитати, її впізнання й адекватне тлумачення передбачає кореляцію з текстом-джерелом), *культуротвірна* (цитата – засіб збереження тяглості культурних зв'язків і традицій), *текстотвірна* (цитата – одиниця різних структурно-композиційних рівнів текстотворення), *змістотвірна* (цитата – компонент поетичного змістотворення), *експресивно-оцінна* (цитата – засіб вираження світоглядних і ціннісних орієнтирів автора, його ставлення до зображуваного, а також до явищ, процесів, текстів попередньої і сучасної йому культури), *фатична* (цитата – засіб встановлення контакту з читачем, запуску необхідних асоціацій, *діалогізаційна* (цитата – засіб діалогування текстів, авторських позицій і культур), *ігрова* (цитата – одиниця ігрової поетики) тощо [див. також: 8].

Мета цієї студії – охарактеризувати й проілюструвати змістотвірну функцію зафіксованих у сучасній поетичній мові цитатних висловлень, зокрема у персуазивно-підтверджувальному та заперечному виявах.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Функціональне навантаження цитати як компонента поетичного змістотворення визначає її знакова природа, здатність метонімізувати актуальні для протоджерела смисли й оцінки і через їхню інкорпорацію в образно-експресивну систему новостворюваного тексту формувати його цілісний сенс. Важливо при цьому враховувати бінарну природу цитатних висловлень: з одного боку, вони актуалізують «чужі» смисли, а з іншого – і семантично, й функціонально підпорядковані авторській художній концепції, авторському замислові, тобто є носіями певних необхідних «квантів змісту». На перетині цих двох векторів реалізується «конструктивна інтертекстуальність» (І. П. Смирнов).

Оскільки диференційною лінгвоментальною особливістю цитації є інтенція чужості [3, с. 114], то зазвичай саме спосіб ментальної співдії з цією операціональною одиницею «чужого» мовомислення на рівні «погоджуюся – не погоджуюся», «підтримую – не підтримую» стає визначальним для змісту метатексту, який виформовується унаслідок *підтвердження* чи *заперечення* змісту цитати і прототексту, прецедентного тексту загалом. При цьому *цитата-підтвердження* виконує *персуазивну* функцію, а *цитата-заперечення*, відповідно, *заперечну* функцію, яка в межах художнього стилю особливо актуальна для дискусійно-полемічних творів, що часто побудовані за принципом антитексту.

Персуазивність цитати – загальномовна її властивість, що виявляється в текстах різних функціональних стилів і жанрів, насамперед аргументативного прагматичного спрямування (наукових, публіцистичних, політично-риторичних тощо). У цьому випадку цитата вживається «як підтвердження (якщо не доказ) правильності висловлюваної думки» [7, с. 12]. Її на вербальному рівні маркують метаоператори, що репрезентують структурно-семантичні моделі:

а) «як / так + дієслово мовлення (без вказівки на автора / джерело цитування)» – як / так сказано (сказав, казав, говорив, відзначив), як / так кажуть. Пор.: **як сказано** голосно й чисто: **любов ік отчизні**/ мов камінь у річку слова і круги по воді (Ю. Андрухович);

б) «як / так + дієслово мовлення + вказівка на автора / джерело цитування» – як / так сказав (казав, говорив, відзначив) [ім'я], як сказано у думі, так у святому сказано письмі. Пор.: *Липи в час доцвітання стоять золоті, / безгомінні. / «Було тут кілька темниць», як сказав/ Неборак. О відлуння колишніх льохів / з назвами, як у дівчат чи винарень...* (Ю. Андрухович); *Дожив. До себе відчуваю жалість. / «В останній тузі», – як сказав Катулл. / Колись мені, ще в юності, ввижалась / тінь Данте у Саду Скульптур./ Він теж сидів, похилений, на лаві,/ додолу руки звисивши бліді, / але ж безсмертний у всесвітній славі!* (Л. Костенко); Сахно Черняк: *А далі ж як той піший-пішаниця? / Томиленко: Та як, ішов. Як сказано у думі: / «І побило його в полі три недолі, / Одно – безвіддя, / Друге – безхліб'я, / Трете – бездоріжжя»* (Л. Костенко); А може, він і сам у цьому

винний? / У чомусь винні завжди ми самі. / **Що є життя? Це – проминання тіней. / Так у святому сказано письмі** (Л. Костенко);

в) «дієслово інтелектуальної / мовної діяльності + слово / слова + ім'я / псевдонім / кореферент імені автора» – *пам'ятати слово / слова, читати слова, повторювати слово / слова*. Пор.: **Запам'яталися слова Неруди, / Що Крим – це орден у землі на грудях** (В. Василяшко); *Ми щасливі, ми горді тобою, / Повторяючи слово твоє: / «Це ж остання війна! Це до бою / Чоловіцтво із звірством стає»* (М. Рильський).

Особливе персуазивне навантаження засвідчують контексти, в яких авторську позицію «погоджуюся» вербалізує стверджувальна частка *так* (**Так, ми пролог. У вас і королі, / І шибениці, і церкви, й картини, / А ми – лиш проба першої людини, / Нас тільки вчора зліплено з землі.** (М. Рильський); *Ударив кулаком Голота: / –Так, буде правда на землі! / І темний брязк заліза й злата / Заглушать вольності мечі* (М. Рильський) або дієслова відповідної семантики – *пристати, погодитися тощо* (*Країни рідної завітчані стени / (Словацький пише так, а ми на те пристанем) / З одного запаху пізнав би і сліпий...* (М. Рильський).

Прикметно, що персуазивність цитати тісно пов'язана зі статусом протоджерела в національній лінгвокультурі. Найбільш дієвими, впливовими є апеляції до ядерних текстів лінгвокультури, які мають незаперечний авторитет у носіїв мови, «що його набули внаслідок чинної в конкретному культурному середовищі традиції сприймати їх як джерело безумовних аксіом» [6, с. 82], а тому вони особливо ефективні у стратегії переконання комунікативного партнера (у тому числі й читача як учасника письмово оформленої комунікативної ситуації) у своїй позиції. Значна кількість таких висловлень генетично походить із художніх текстів Г. Сковороди, Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, П. Тичини, також – із прецедентного тексту Святого Письма, творів світової класичної і сучасної зарубіжної літератури. Як засіб підтвердження висловлюваної думки вони активно вживаються у мові публіцистики, у приватному листуванні, у політичній риторичі, пор.: *завжди будь-який ворог (а наш – особливо в цинічній формі) в першу чергу починає загарбання із атаки на слово, як основну комунікацію народу, його сутність та дух. Бо, як писав Шевченко, «ну що б, здавалося, слова... Слова та голос – більш нічого, а серце б'ється, ожива, як їх почує...»* [<http://cun.org.ua/2015/kongres-ukrayinskih-natsionalistiv-vshanuvav-pam-yat-tarasa-shevchenka-u-kiyevi>]; *Ми, українці, «живий вогник у сім'ї європейських народів і діяльні співробітники європейської цивілізаційної праці». Так казав Іван Франко* [<http://tsn.ua/politika/promova-prezidenta-ukrayini-petra-poroshenka-na-inavnuraciyi-povniy-tekst-353552.html>]. Це засвідчує текстуалізованість мовної свідомості сучасних українців.

Психолінгвальна мотивація персуазивності цитати – покладання на авторитет тексту-джерела чи письменника, коли «комунікант має змогу ніби зняти із себе частину відповідальності за сказане, перекладаючи її на

автора, який створив текст, на культурну групу, для якої цей текст є прецедентним» [5, с. 98]. У цьому випадку мовець не тільки усвідомлює переконливість цитатних апеляцій, а й розраховує на цю особливість, уживаючи їх «як своєрідне вербалізоване підтвердження висловленої думки» [1, с. 43]. У певному сенсі це корелює з тезою М. М. Пилинського про вагомість критерію *авторитетних письменників та визнаних зразків* для оцінювання літературної норми [4, с. 107].

Природно, що авторитет тих самих прецедентних текстів, а отже, й персуазивність знакових, репрезентантних для них висловлень у дискурсах різних народів можуть бути і зазвичай є зовсім різними [5, с. 102]. Зокрема, логічно припустити значний персуазивний потенціал біблійних цитат у словесності християнізованих культур і їх недовіри, непереконавність як моральних аргументів для представників мусульманського або ж буддистського світу. Що більше: у тій самій лінгвокультурі на різних часових її зрізах підтверджувальна здатність цитати може коливатися у найширших межах, оскільки цінність реактуалізованого «чужого слова» завжди соціально зумовлена й скорельована з важливими для цього часу і цього рівня розвитку суспільства ідеалами.

Для ілюстрування цієї тези розглянемо кілька поетичних апеляцій до прецедентного тексту *Біблія*. Сучасні автори, звертаючись до Святого Письма й покладаючись на його авторитет в українській мовній свідомості, розвивають свою думку з опертям на відомі сакральні висловлення: *Були ми істинно святими, / бузками квітли і росли. / Щемливі душі освітло / таємне слово між роси. / У небі саду голубого / воно явилось обом. / І слово це було від Бога, / і слово це було Любов* (П. Перебийніс); *Грайте, арфи, грайте, ліри, грайте, лютні срібний спів; / радуйся, о радуйся, о радуйся Маріє! / О яких мені знайти палких і милозвучних слів, / щоб це висловити й виспівати, що в нас серце мріє?* (Б.-І. Антонич); *Ми єсть свого народу вірні діти, / Од крові кров, од плоті рідна плоть* (П. Тичина). Водночас ще зовсім недавно через жорстке культивування марксистсько-ленінської ідеології та заперечення релігійних цінностей такі контексти часто були непрочитуваними для реципієнтів, які не мали належних знань для їх упізнання й адекватного сприймання. Тобто в цьому разі йшлося про абсолютну мовно-культурну, тезаурусну асиметрію, характерну для лінгвокогнітивної ситуації «цитата для автора не є цитатою для читача».

Специфіка персуазивності цитувань у художньому дискурсі пов'язана з особливостями цієї функціонально-стильової сфери як естетично маркованого модусу пізнання й відображення дійсності. Вхідження цитати у поетичний текст має певні формально-структурні і лінгвоментальні особливості: вона не така автономізована, як в інших типах дискурсів (наприклад, у науковому), межа між «своїм» і «чужим» може бути не акцентована або й зовсім стерта. У цьому разі позиція «погоджуюся» імплікована вже в самій концепції текстотворення, коли

цитата стає органічною частиною, логічним продовженням авторського висловлення, узгоджена з ним і семантично, й граматично: *Відпущена всім часу міра, / а міра має береги. / **Не сотвори ж собі кумира.** / Кумири гірші, ніж боги* (П. Дорошко); *П'єм альпійських луків казку, / А нас кличуть: стежка в'ється / Вище на Хребет Кавказький, / **Що «ні перед ким не гнеться»*** (В. Василяшко); *Знов захід буряний. Недобрий. / Знов пророкує кров'ю літер, / **Що ми загинем, яко обри,** / Що буде степ, руїна й вітер* (Є. Маланюк); *Хоч **любю Дону шоломом іспити,** / та кроки, ніби надмогильні плити, / Сумні, одні, холодні і німі* (Н. Федорак); *Там – історія про флірт, / вельми тривіальна. / Невигадливий мотив / з листям однесе. / **Ох, мій любий Августин, / все минуло, все...*** (І. Жиленко); *Ні постаті – на весь великий кін. / Хіба що порохи ширяють лянні. / А де шаліли пристрасті обачні – / вже владарює сардонічний сплін. / **Король наш голий! Геть же короля!*** (В. Стус).

Авторську позицію «погоджуюся» переконливо засвідчують розгорнуті метатропи, в яких цитатні знаки виконують функцію:

– поширеного багатоконпонентного означення: *Ніби на гравюрі Хокусаї, / Ліс грабовий золотом цвіте. / Щоголівське небо нависає / Над землею – **«синє, та не те»*** (М. Рильський);

– об'єкта / суб'єкта порівняння: ***Наче в Ноїв ковчег,** нас убгалось в цей час непомалу: / Кат і жертва, брехун і підбрехач, і той, кому – так, все одно, / Всі пліч-о-пліч сопуть...* (О. Забужко); *Все правда під небом на щедрій, на рідній землі. / Як світло і тепло отут, де шипшина і глід. / Присяду на сіно поміж дерезою і глодом. / **Як блудного сина,** прийми мене, хато природи* (І. Жиленко); *Ні! Не земним, не дольнім дням, / Не весняного трав килиму / Вогненну душу я підняв, / **Як купину неопалиму!*** (Є. Маланюк); *І не відчуємо, що страчене / Життя, від творчості криваве, / Що нам призначена двозначна, / **Як поцілунок Юди,** слава* (Є. Маланюк); *Все ж я вірю в небесні путі, / в незасмічені душі. / Ми у цьому житті, **мов Іона в киті.** / Не треба втрачати мужність* (І. Жиленко); *Тут буде все. І нині й присно, / Як **вічний революціонер.** Поезіє, в епоху грізну / Сміливо йди, як дотепер!* (С. Крижанівський).

Виразне персуазивне навантаження мають епітекстові цитати, текстотвірне призначення яких – сформувати «передрозуміння» тексту, бути першою сходинкою до його сприймання й інтерпретації.

Епітекстова цитата – це завжди підкреслено автономний інтекст, який має власну семантику, лексико-граматичну й образну структуру. Тому вибудовування нового змісту зазвичай відбувається або як підтвердження, або як заперечення цього інтексту. Пор. персуазію рядків Г. Сковороди *Я ваяю не з воску, а з міді й каменю*, використаних як епіграф до поезії Є. Маланюка «Травень» (*Здавалосьь, всі отрути випито / І дух на попіл перетлів, – / І раптом – сяє травня ліпота / На радісно-зеленім тлі. / Луна зелена проскомідія, / І вірю, і душа співа; / **Не з воску, з каменю і міді я / Карбую вічні слова***); рядків І. Франка *О, розстроєна скрипка,*

розстроєна!, використаних як епіграф до поезії Н. Федорака (*Пожадливе руки причастя, / Нікчемність хліба і вина, / Губи натягнена струна / І звуку тишеність хвиляста. / На цьому концерті ти одна, / Кому не нипало пропасти, – / Рятуюєш скрипку від напасти, / О, як розстроєна вона!*). Такі цитатні вживання засвідчують не просто активну присутність української класики в художньомовній свідомості сучасних українських авторів, а ставлення до цих текстів як до моральних і мовно-естетичних, культурних авторитетів. У проекції на майбутнє читацьке сприймання, стверджує Г. Г. Слишкін, ці персуазивні апеляції відповідають кільком взаємопов'язаним ментальним моделям: «думаю, що ти знаєш цей текст», «думаю, що ти позитивно ставишся до цього тексту», «цей текст підтверджує, що...». Тому фактор збіг / незбіг ставлення комунікантів до прецедентного тексту дуже суттєвий для адекватного сприймання метатексту. Інтертекстуальний досвід автора як мовця, комуніканта й водночас модератора комунікативної ситуації передбачає, зокрема, вміння обрати як засіб переконання цитату, що займатиме одне з чільних місць не тільки в його індивідуальній системі цінностей, а й відповідатиме ціннісним орієнтирам адресата-читача, а отже, буде доречною у конкретній ситуації спілкування, вербальне вирішення якої будується на «підтвердженні авторитетом».

Протилежна до персуазивно-підтверджувального вияву змістотвірної функції цитати в поетичній мові *заперечна функція*.

Змістова побудова вірша як кардинальне, цілковите заперечення прецедентного тексту або дискусія з ним (як-от у творах літературно-полемічних жанрів), коли «чуже слово» вносить абсолютно нові сенси чи їх нюанси у метатекст, завжди супроводжується внутрішнім напруженням: автор протиставляє свою позицію прототекстовій, метонімізованій у цитаті, утверджує свою позицію через подолання, заперечення «чужого». Лінгвальний механізм такого подолання – трансформація стверджувальних висловлень у заперечні і навпаки, яка передбачає: а) додавання / редуцію заперечних часток; б) заміну лексеми, визначальної для змісту прецедентного висловлення, на антонімічну; в) загальне заперечення прецедентного висловлення.

Додавання / редуція заперечних часток – структурно найпростіший і семантично найбільш прозорий спосіб перетворення прецедентної сентенції в авторську антисентенцію. Дуже часто дослідники (Н. О. Фатєєва, І. П. Смирнов, Н. В. Петрова) в таких трансформаціях вбачають намагання якщо не уникнути впливу попередників, то принаймні послабити креативне домінування над собою мовної особистості іншого автора, іншої художньої системи. Стрижнева ознака цього процесу – «оператор *не*, який або легко приєднується до будь-якого претексту, або підкреслюється і виділяється у тексті-джерелі» [9, с. 7]: *Як з болю, морщилось Ількові. / Та як же не болить любові, – / Коли це не «води стакан» / Від зовсім очевидних ран* (М. Рильський); *Переправи у локонах*

диму / Чи узвози, жвавіші за ртуть, – / **Всі дороги ведуть не до Риму, / Всі до тебе, кохана, ведуть** (В. Василяшко); Домовичкам незатишно у місті. / Нема горища й комина. А ніч. / Немає хати, що їй років двісті, / і не зітхає челюстями піч. / Нема колиски, щоб поколихати, / а як і є, то зовсім не така. / І навіть **сон не ходить коло хати** / і не співає «люлі» і «Котка» (Л. Костенко); **не зійде на каменю жито, / і сухий не розів'ється дуб** (В. Стус).

Пряме заперечення прецедентного висловлення завдяки уведенню у його структуру частки *не* часто спостерігаємо на рівні своєрідного опозиціювання *епітексту* (заголовок, епіграфа) та *метатексту*, коли цитата, вперше актуалізована в епітекстовій позиції, стає стимулом до полемічного розгортання вірша. Так, використавши як епіграф висловлення А. Ахматової *Я научилась просто, мудро жить*, О. Забужко згодом спростовує його, граматично і семантично модифікуючи присудок додаванням заперечної частки: *І в міру того, як їх прибува — / Річних кілець на пнях мого саду, — / Я чую, як безсиліють слова, / І смисл тікає з-під моєї влади. / Я не навчилась «просто, мудро жити».* / (Такого не навчаються ніколи) / Я тільки знаю: мудрість – антрацит / У тих шарах, яким я не геолог (О. Забужко).

В іншій поезії О. Забужко художня дискусія, з якою пов'язана заперечна функція цитати, теж реалізована у змістовому протиставленні композиційних частин *епіграф – текст*. Однак лінгвальний механізм змістотворення тут інший: своєрідне «заперечення заперечення», що виявляється в редуції частки *не* у спонукальній формі присудка. Пор.: (епіграф) *Король: Не пий, Гертрудо!* // (перша строфа поезії) **Випий вина, Гертрудо,** / В ньому нема отрути. / Це просто пожаливсь труду / Автор на шостий акт – / На той, де ти встанеш – і замість / Блищати в суфітах сльозами, / Обтрусися й вийдеш заміж: / Не з горя, а просто так. Авторська позиція виформовується унаслідок цілеспрямованої дискусії з «чужими» смислами, які пропонує епіграф. При цьому знаковим залишається імперативний характер ліричного висловлення (дієслівні форми наказового способу *не пий / випий*) – тут позиції авторів епіграфа (прецедентного висловлення) і метатексту цілковито збігаються.

Другий спосіб поетичного змістотворення на ґрунті заперечення прецедентного висловлення – *заміна лексеми, визначальної для його загального змісту, на антонімічну*. Наприклад, епіграфом до вірша М. Рильського «Огорнула темрява кімнату» слугує двовірш із поезії І. Анненського «Тоска припоминання»: *Я люблю, когда в доме есть дети, / И когда по ночам они плачут*. Заміна у процесі реактуалізації цитати російського дієслова *плачут* на український антонім *сміються* в останній строфі засвідчує розвиток авторської думки всупереч прецедентній ліричній моделі, а тому авторський текст М. Рильського насичений особливим психологізмом. Пор.: *Білий місяць, чорним перевитий, / Хмари за вікном у небі в'ються... / Я люблю, коли є в домі діти, / І коли вночі вони сміються*.

Заперечний щодо прецедентного висловлення зміст виявляють реінтерпретації цитат у структурах *антитези*, пор.: *Той крик підземний струни хай німії / в душі твоїй розбудить: помста, гнів / хай зазвучать! Не плач Ієремії, / а безпощадний гнів богатирів* (П. Тичина); *В утробі / тремтіла дитина, / по ній / розливалася / млость. / І знала: / спочатку був біль, / а не слово, / кінець буде біль* (Б. Бойчук).

Актуальний для сучасної мовно-поетичної практики і такий спосіб формування «своїх» образних смислів, як загальне заперечення прецедентного висловлення, пор.: *Я на сторожі коло них поставлю слово* (Т. Шевченко) // *Я на сторожі коло них нічо' не ставлю* (М. Розумний); *Як там листя мерехтіння? / Як там парк і як басейн? / Ах, мій любий Августіне, / Все минуло, все.. / Не все!* (І. Жиленко); *«Любов – це ніжний вітерець, / Що віє...» Ні! Доволі Кнута! / Нехай зведеться нанівець / Та формула напівзабута, / Що чарувала, як отрута, / Моїх ровесників колись* (М. Рильський). У цьому випадку змістотвірна функція цитати спирається на смислово-естетичну й експресивно-оцінну невідповідність авторської позиції первинній семантичній моделі. Її підкреслене неприйняття, принципове заперечення вербалізують вигуківі форми *Ні!; Не все!*. Також взаємодія «чужого» і «свого» постає як контрастування поетичних формул (*поставлю слово – нічо' не ставлю; все минуло – не все минуло*). Така інтерпретація відомих цитат цілковито руйнує стереотип покликання на прецедентні тексти, по-новому моделюючи їхній діалог із сучасністю.

Кількаразове заперечне обігрування відомої метафори Ф. Фітцджеральда *ніч – це ніжність* («Ніч ніжна») зумовлює різноаспектне протиставлення «чужих» і «своїх» змістових координат у творі І. Калинця «Ніч без ніжності». Прецедентна метафора повторюється в тексті і як точна персуазивна цитата, і як трансформована заперечна у двох модифікаціях: *ноче без ніжності* та *без ніжності в ночі*, тобто «поетичний текст твориться в складній динаміці одночасного підтвердження й заперечення іншого тексту» [2, с. 257]. Пор.: *ноче без ніжності / прийшла і відійдеш; не дай звікувати / з інеєм на вустах / з гіркотою у серці / без ніжності в ночі*. Цитатний епіграф тут не просто формальний, він змістово визначальний, оскільки вводить домінантні для цієї поеми теми й мотиви – *самотність, руйнація, смерть*.

Загалом здатність обрати для переконання комунікативного партнера слушну цитату, яка водночас відповідатиме ціннісним орієнтирам і автора, й читача, – один з аспектів інтертекстуальної компетенції особистості.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, змістотвірна функція цитати – одна з основних у сучасному українському поетичному тексті. Автори висловлюють власні переконання, почуття шляхом підтверджувальних чи заперечних апеляцій до авторитету попередників. Опрацьована методика аналізу може бути застосована для опису змістотвірного функціонального навантаження цитат у поетичній мові на інших часових зрізах її розвитку.

Список використаної літератури

1. Кононенко В.І. Ключові висловлення як текстотвірні знаки художнього дискурсу / В.І. Кононенко // Українська мова. – 2014. – № 1. – С. 38–50.
2. Кристева Ю. Избранные труды: разрушение поэтики / Ю. Кристева. – М. : РОССПЭН, 2004. – 656 с.
3. Кузьмина Н. А. Интертекст: тема с вариациями. Феномены языка и культуры в интертекстуальной интерпретации / Н. А. Кузьмина. – [изд. 2-е, испр. и доп.]. – М. : Книжный дом «Либроком», 2011. – 272 с.
4. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наук. думка, 1976. – 288 с.
5. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Г. Г. Слышкин. – М. : Academia, 2000. – 182 с.
6. Смирнова Т. А. Типология и функции цитаты в художественном тексте (на материале романов А. Битова «Пушкинский дом», В. Маканина «Андеграунд, или Герой нашего времени»); дисс. ... канд. филол. наук : 10.01.08 / Т. А. Смирнова. – М., 2005. – 180 с.
7. Супрун А. Текстовые реминисценции как языковое явление / А. Е. Супрун // Вопросы языкознания. – 1995. – № 6. – С. 17–19.
8. Сюта Г. М. Функції цитати в поетичному тексті: теоретичні та практичні аспекти. (I) / Г. М. Сюта // Українська мова. – 2014. – № 3. – С. 21–30.
9. Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов / Н. А. Фатеева. – М. : Академия, 2007. – 200 с.

Сюта Галина. Смыслообразующая функция цитаты в современном украинском поэтическом языке. В контексте теоретического обоснования и построения верифицированной лингвистической практически-аналитической модели функциональности цитатных изречений, зафиксированных в современном украинском поэтическом языке на временном срезе XX века, охарактеризованы и убедительно проиллюстрированы случаи реализации смыслообразующей функции цитат в двух ее основных проявлениях – персуазивно-подтверждающем и отрицающем. Доказано, что для идиосистем современных украинских авторов показательно изъяснение собственной позиции путем апелляции к авторитету предшественников или его отрицания, что в любом случае предполагает диалогическую связь между текстами и поддержание единства лингвокультурного пространства.

Ключевые слова: цитата, смыслообразующая функция цитаты, персуазивная (подтверждающая) функция цитаты, отрицающая функция цитаты.

Syuta Galyna. Confirmative Function of Quotes in Contemporary Ukrainian Poetic Language. In the context of the theoretical studying and constructing of verified linguistic practical-and-analytical model of the functionality of quotations in the modern Ukrainian language poetry of twentieth century, the cases of realization of content-creative function of quotes were characterized and clearly illustrated in its two main forms – confirming and denying. It is proved that for modern Ukrainian authors' idiosystems revealing expression of their own positions by appealing to the authority of predecessors or denying it. In any case it involves dialogical relations between textes and the maintenance of the unity linguocultural space.

Key words: quote, content-creative function of quotes, confirmative function of quotes, denying function of quotes.

Стаття надійшла до редколегії 27.05.2015